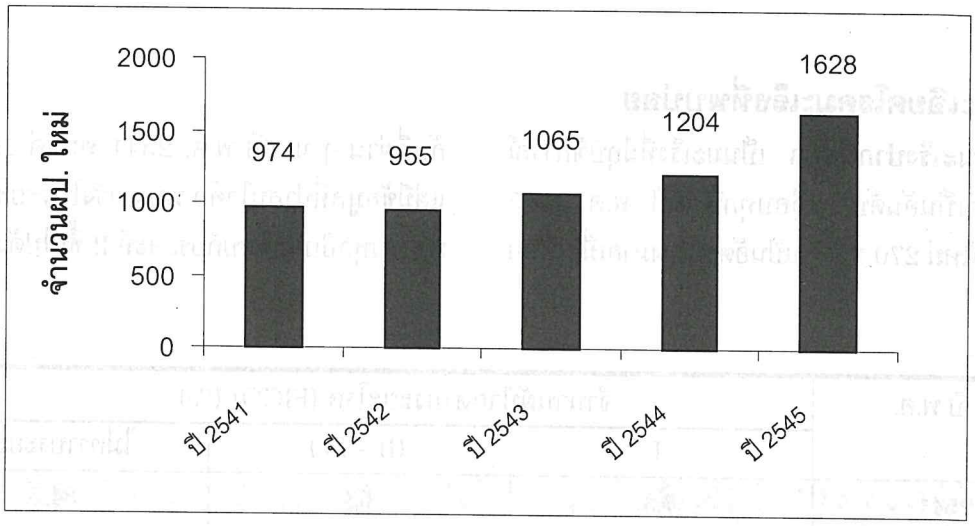
แนวโน้มผู้ป่วยมะเร็งในรอบ 5 ปี ของศูนย์มะเร็งอุบลราชธานี

■ **น.พ. พงศธร ศุภอรรถกร พบ. ว.ว. (รังสีรักษา)**
ที่ปรึกษาหน่วยทะเบียนมะเร็ง
ศูนย์มะเร็งอุบลราชธานี

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ของศูนย์มะเร็งอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2545 (ปี พ.ศ. 2541 เป็นปีแรกที่มีการวิเคราะห์สถิติโรคมะเร็ง) พบว่าผู้ป่วยเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนี้ 974, 955, 1,065, 1,204 และ 1,628 ราย ตามลำดับ ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 *แสดงจำนวนผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ ในรอบ 5 ปี*

จึงเท่ากับว่าปี พ.ศ. 2545 มีผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่มากกว่าปี พ.ศ. 2541 ประมาณ 1.7 เท่า และปี พ.ศ. 2546 มีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นอีกมาก ซึ่งแสดงถึงปริมาณงานที่ศูนย์มะเร็ง อุบลราชธานี ต้องรับภาระทั้งผู้ป่วยรายใหม่และรายเก่าเป็นจำนวนมาก

ภูมิลำเนาของผู้ป่วย ส่วนใหญ่มาจากจังหวัดอุบลราชธานีเองและจังหวัดศรีสะเกษ ผู้ป่วยจากทั้ง 2 จังหวัดนี้รวมกันเท่ากับ 57% ของผู้ป่วยทั้งหมด เนื่องจากเป็นจังหวัดใหญ่ที่มีประชากรเกิน 1 ล้านคน

ในส่วนวิธีการวินิจฉัยโรคมะเร็ง พบว่ามีผลพยาธิวิทยายืนยันถึง 80% ซึ่งพบว่าสูงขึ้น เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2541 ซึ่งมีผลพยาธิวิทยาเพียง 70%

ในส่วนมะเร็งที่พบบ่อย 5 อันดับแรก พบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 ถึง พ.ศ. 2545 มีอยู่ 4 โรค ที่ติดอันดับมาตลอดทุกปี คือ **มะเร็งปากมดลูก, มะเร็งเต้านม, มะเร็งปอดและมะเร็งช่องปาก** ส่วนโรคอื่น ๆ แทรกเข้ามาในแต่ละปีคือ มะเร็งตับ, มะเร็งหลังโพรงจมูก, มะเร็งต่อมน้ำเหลือง ดังตาราง

ปี พ.ศ.	อันดับโรค				
	1	2	3	4	5
2541	ปากมดลูก (17%)	ช่องปาก (12%)	ตับ (11%)	เต้านม (11%)	ปอด (8%)
2542	ปากมดลูก (23%)	เต้านม (11%)	ช่องปาก (10%)	ปอด (7.6%)	หลังโพรงจมูก (5%)
2543	ปากมดลูก (18%)	เต้านม (13%)	ช่องปาก (8%)	ปอด (7.8%)	ต่อมน้ำเหลือง (5.6%)
2544	เต้านม (15%)	ปากมดลูก (14.7%)	ปอด (9.5%)	ช่องปาก (8.6%)	ต่อมน้ำเหลือง (6.5%)
2545	ปากมดลูก (16%)	เต้านม (12%)	ปอด (9.5%)	ช่องปาก (8.5%)	ตับ (5.5%)

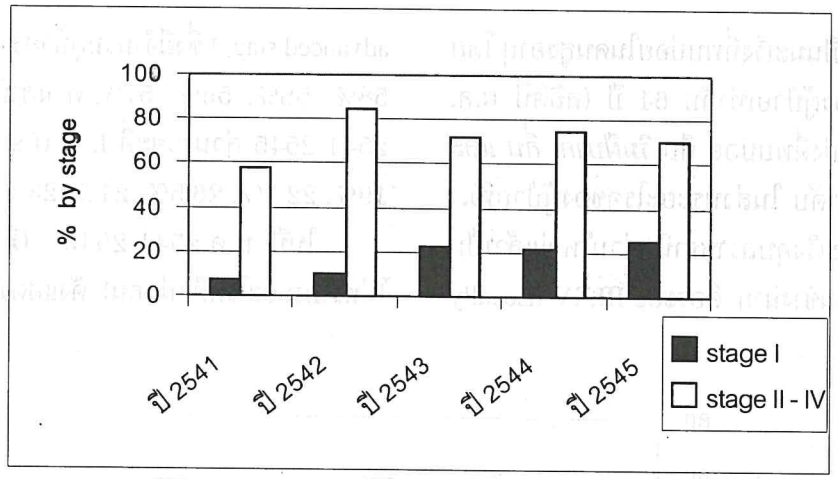
ตารางที่ 1 *แสดงอันดับโรคมะเร็งที่พบบ่อย 5 อันดับแรก*

รายละเอียดโรคมะเร็งที่พบบ่อย

มะเร็งปากมดลูก เป็นมะเร็งที่มีอุบัติการณ์พบมากเป็นอันดับ 1 เกือบทุกปี ในปี พ.ศ. 2545 พบรายใหม่ 270 ราย ซึ่งเป็นอัตราที่สูงมากเมื่อเทียบกับที่ผ่าน ๆ มา (ปี พ.ศ. 2541 พบแค่ 165 ราย) แต่มีข้อมูลที่น่าสนใจคือ พบมะเร็งในระยะที่ I เพิ่มมากขึ้นทุกปีเมื่อเทียบกับระยะที่ II ขึ้นไปดังนี้

ปี พ.ศ.	จำนวนผู้ป่วยตามระยะโรค (FIGO) (%)		
	I	(II - IV)	ไม่ทราบระยะ
2541	7.3	58	34.5
2542	10.2	85	5.9
2543	22.4	72	5.2
2544	21.5	74.5	3.4
2545	25.6	70	3.7

ตารางที่ 2 *แสดงจำนวนผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกรายใหม่ ตามระยะโรค*

แผนภาพที่ 2 *แสดงจำนวนผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกรายใหม่ ตามระยะโรค*

ข้อมูลจากตารางและแผนภาพข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผลการรักษาน่าจะดียิ่งขึ้น เนื่องจากผู้ป่วยมาพบแพทย์เร็วขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งต้องยกผลประโยชน์ให้โครงการค้นหามะเร็งปากมดลูกของจังหวัดอุบลราชธานี ทำให้ค้นพบผู้ป่วยในระยะต้นมากขึ้น อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าผู้ป่วยจะมาในระยะ I มากขึ้นก็ตาม แต่ก็ยังพบผู้ป่วยในระยะที่ II-IV อยู่ค่อนข้างสูง ระยะดังกล่าวเป็นระยะที่ต้องรักษาด้วยรังสีรักษาร่วมกับเคมีบำบัดเป็นส่วนใหญ่ จึงต้องเตรียมการในส่วนบุคลากรและเครื่องมือทางรังสีรักษา เพื่อรองรับงานที่เพิ่มขึ้นในอนาคต

มะเร็งเต้านม เป็นมะเร็งที่พบมากเป็นอันดับต้น ๆ ทุกปี ดังนี้ คือเป็นอันดับที่ 4, 2, 2, 1, 2 ในปี พ.ศ. 2541-2545 ตามลำดับ นอกจากนี้แล้ว ยังมีจำนวนผู้ป่วยใหม่ที่พบมากขึ้นทุกปี จากสถิติพบว่ามีผู้ป่วยชาย ตั้งแต่ 0.5-1.9% ในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา

ระยะของโรค ที่พบมากที่สุดคือระยะที่ II คือ พบถึง 18%, 30.8%, 46%, 30%, 38% ตามลำดับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2545 ส่วนในระยะที่ I พบว่าไม่แตกต่างกันมากในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา คือ 3.8%, 5%, 3%, 5%, 3.6% ตามลำดับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2545 ซึ่งต่างกับมะเร็งปากมดลูกที่มีแนวโน้มจะหาคนไข้ในระยะที่ I มากขึ้น ถึงแม้ว่าข้อมูลชุดนี้จะเป็น Hospital base แต่ก็พอจะอนุมานได้ว่า การค้นพบผู้ป่วยมะเร็งเต้านมในระยะต้น (Screening program) ยังไม่ได้ผลมากนัก

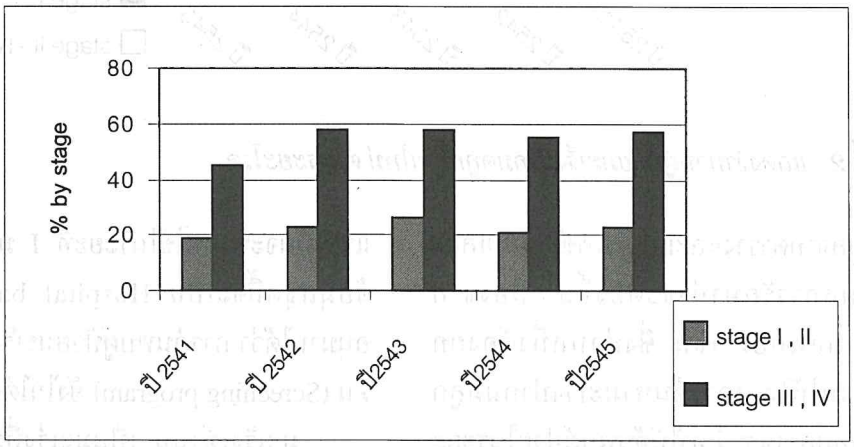
มะเร็งเต้านม เป็นมะเร็งที่มักจะต้องได้รับ **การรักษาหลาย ๆ วิธีรวมกัน** ทั้งการผ่าตัด, ฉายรังสี, เคมีบำบัด, ฮอร์โมนบำบัด, จึงเป็นโรคมะเร็งที่ต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการรักษาและจำนวนบุคลากรที่ต้องดูแลผู้ป่วยเป็นจำนวนมาก

มะเร็งปอด เป็นมะเร็งที่พบมากเป็นอันดับต้น ๆ ทุกปี ผู้ป่วยมักมาพบแพทย์ในระยะที่เป็นมากแล้ว จากสถิติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2545 พบผู้ป่วยระยะที่ III, IV ถึง 52%, 76%, 66%, 76%, 67% ตามลำดับ (ในปี พ.ศ. 2541 มีผู้ป่วยที่ไม่ทราบระยะโรคถึง 48%) ผู้ป่วยในระยะดังกล่าวเป็นระยะที่รักษาไม่หายขาดเป็นส่วนใหญ่ โดยทั่วไปต้องรักษาด้วยเคมีบำบัด, รังสีรักษา รวมทั้งต้องอาศัยการรักษาด้วยการประคับประคองเป็นอย่างมาก แต่ผลการรักษายังไม่ดีเลย

มะเร็งช่องปาก เป็นมะเร็งที่พบบ่อยเป็นอันดับที่ 2, 3, 3, 4, 3 ในปี พ.ศ. 2541-2545 ตามลำดับ เป็นมะเร็งที่พบในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีสัดส่วนระหว่างหญิงต่อชายเท่ากับ 1.3 - 2.6

นอกจากนี้ยังเป็นมะเร็งที่พบบ่อยในคนสูงอายุ โดยมีอายุเฉลี่ยของผู้ป่วยเท่ากับ 64 ปี (สถิติปี พ.ศ. 2545) ตำแหน่งที่พบบ่อย คือ *ริมฝีปาก, ลิ้น และเหงือก* ตามลำดับ ในส่วนระยะโรคของผู้ป่วยที่มารักษาที่ศูนย์มะเร็งอุบลราชธานี ส่วนใหญ่แล้วเป็นระยะที่เป็นค่อนข้างมาก คือระยะ III, IV (Locally advanced stage) ซึ่งมีจำนวนผู้ป่วยรวมกันถึง 45%, 58%, 58%, 55%, 57% ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2541-2545 ส่วนระยะที่ I, II (Early stage) พบ 19%, 22.7%, 26.5%, 21%, 23% ตามลำดับ

ในปี พ.ศ.2541-2545 (มีผู้ป่วยบางรายไม่ทราบระยะโรคที่แน่นอน) ดังแสดงในแผนภาพ

แผนภาพที่ 3 *แสดงจำนวนผู้ป่วยมะเร็งช่องปากรายใหม่ ตามระยะโรค*

ผู้ป่วยในระยะ III, IV เป็นผู้ป่วยที่ต้องรักษาด้วย**การผสมผสานหลายวิธี** คือ การผ่าตัด และฉายรังสี ส่วนในผู้ป่วยที่ผ่าตัดไม่ได้ ก็มักจะได้รับการรักษาด้วยการฉายรังสี ± เคมีบำบัด อย่างไรก็ตาม โอกาสหายขาดยังน้อยเมื่อเทียบกับระยะที่ I, II

สรุป

แนวโน้มของจำนวนผู้ป่วยจะสูงมากขึ้นทุกปี อันเนื่องมาจากการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยจากโครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้าของรัฐบาลและจากการที่ศูนย์มะเร็งอุบลราชธานีมีศักยภาพในการรักษาเพิ่มขึ้น อีกทั้งผู้ป่วยส่วนใหญ่ต้องรักษาด้วยการผสมผสานหลายวิธี จึงมีความจำเป็นต้องจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอเพื่อให้การรักษาผู้ป่วยได้ทันท่วงที **โดยที่ไม่มีผลต่อระยะของโรคที่อาจสูงขึ้นจากการรอคิวการรักษา**

เอกสารอ้างอิง

1. หน่วยทะเบียนมะเร็ง ศูนย์มะเร็งอุบลราชธานี. สถิติโรคมะเร็ง (Hospital based cancer registry) ของศูนย์ป้องกันและควบคุมโรคมะเร็ง จังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2541.
2. หน่วยทะเบียนมะเร็ง ศูนย์มะเร็งอุบลราชธานี. สถิติโรคมะเร็ง (Hospital based cancer registry) ของศูนย์ป้องกันและควบคุมโรคมะเร็ง จังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2542.
3. หน่วยทะเบียนมะเร็ง ศูนย์มะเร็งอุบลราชธานี. สถิติโรคมะเร็ง (Hospital based cancer registry) ของศูนย์ป้องกันและควบคุมโรคมะเร็ง จังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2543.
4. หน่วยทะเบียนมะเร็ง ศูนย์มะเร็งอุบลราชธานี. สถิติโรคมะเร็ง (Hospital based cancer registry) ของศูนย์ป้องกันและควบคุมโรคมะเร็ง จังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2544.
5. หน่วยทะเบียนมะเร็ง ศูนย์มะเร็งอุบลราชธานี. สถิติโรคมะเร็ง (Hospital based cancer registry) ของศูนย์ป้องกันและควบคุมโรคมะเร็ง จังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2545.